

LIITE 7.**Keski-Suomen täydentävän valtionavustushaun täydentävät toimenpiteet ohjelman keskeisiin sisältöihin peilattuna**

Keski-Suomen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystakeskus -hanke rakentuu kolmeen pääteemaan: palvelujen saatavuuden parantamiseen, palveluketjutyöhön ja lasten nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuteen. Täydennyshaussa näitä kehittämisteemoja syvennetään sisällöllisesti ja edelleen laajennetaan hyvinvointialueen kokoisiksi. Kaikki uudet kehittämisteemat ovat kiinteä osa aiemman rahoituksen pääteemoihin ja organisoituvat myös jatkossa saatavuuden ja ketjutyön alle. Lasten, nuorten ja perheiden kokonaisuus täydentyy, ja toimenpiteissä on huomioitu koronapandemian tuomia haasteita ja palvelutarpeita ko. asiakasryhmässä. Suurin osa lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuden toimenpiteistä on esitelty hankesuunnitelmassa, tässä kohden nostetaan esiin lähinnä koronapandemia tuomiin lisähaasteisiin kohdistuvia toimia.

Tässä liitteessä esitellään täydentävän valtionavustushaun tarkempia sisältöjä varsinkin uusien teemojen näkökulmasta, jotka Keski-Suomessa ovat: ikäihmisten palvelut, laaja-alainen kuntoutus, sosiaalityön syvempi kehittäminen ja saatavuuden parantaminen, vammaispalvelut osana sote-keskusta ja hyvinvointialueen henkilökohtaisen avun keskuksen rakentaminen, maksuton ehkäisy ja seksuaalineuvonnan laajentaminen. Hankesuunnitelmassa nämä sisällöt ovat kuvattuna hyvin ylätasoina tavoitteina, prosesseina ja toimenpiteinä.

HOITOTAKUUN TIUKENTAMINEN

Hoidon saatavuuden parantamiseksi tehostetaan ja laajennetaan digitaalista asiointia sote-keskuksissa, ja OmaKS.fi-palvelu laajennetaan koko hyvinvointialueelle. OmaKS.fi-palvelusta rakennetaan maakunnallinen hoidon ja palvelutarpeen arvioinnin yksikkö, jossa kuntalaisia palveillaan laajennetuilla palveluajoilla puhelimitse ja aktiivisesti myös digitaalsiin asiointitapoihin ohjaten. HTA/PTA-yksikössä hyödynnetään laajasti eri sote-ammattilaisten osaamista ja turvataan se, että jokainen ammattilainen saa keskittyä työssään koulutuksensa mukaisiin tehtäviin. Työn sujumiseksi ja tasalaatuisen palvelun turvaamiseksi on tärkeää, että ammattilaisten saatavilla on yhtenäiset toimintamalli ja -ohjeet, joiden laatimiseksi varataan olemassa olevien resurssien lisäksi 2 htv:n työpanos vuosina 2022–2023.

OmaKS.fi-palveluun rakennetaan sähköiset asiointipalvelut lapsille, nuorille ja perheille sekä ikääntyville ja erityisryhmille. Uusien sisältöjen osalta tehdään kehittämistyötä alan ammattilaisten sekä asiakkaiden kanssa. OmaKS.fi:ssä hyödynnetään Omaolo-palvelua sekä muita asiakkaiden itsearvioinnissa käytössä olevia menetelmiä (mm. RAI). Hoidon saatavuuden sujuvoittamiseksi OmaKS.fi-palvelussa tarjotaan myös erityistason osaamista koko hyvinvointialueelle, mm. toiminta- ja puheterapiaa, psykologi- ja geriatripalvelua.

Tulevaisuuden sote-keskus -hanke tukee hyvinvointialueen sote-asemia moniammatillisten tiimimallien suunnittelussa ja rakentamisessa tavoitteena sujuva asiointi ja paljon palvelua tarvitsevien asiakkaiden kokonaisvaltainen hoito ja palvelu. Tiimimallit rakennetaan alueen asukkaiden tarpeet huomioiden (mm. ikä, sairastavuus, palveluiden käyttö) ja käytettävissä olevien ammattilaisresurssien mukaan.

Asiakkuuksia segmentoimalla voidaan suunnitella erilaisia palvelupolkuja, joissa voidaan hyödyntää aikaisempaa tehokkaammin asiakkaiden omia voimavaroja. Segmentoitujen asiakasryhmien aktiivinen ohjaaminen sähköisille palvelupoluille vapauttaa resursseja niille asiakkaille, jotka tarvitsevat vahvaa tukea arjessa selviytymiseen. Segmentoidut asiakkuuspolut huomioidaan hoito- ja palvelupolkutyössä ja geneeristen asiakkuuspolkujen lisäksi rakennetaan

maakunnalliset asiakkuuspolut tukemaan paikallisten polkujen rakentamista. Suuntima-työkalun käyttöä tehostetaan ja laajennetaan koko hyvinvointialueen käyttöön.

Hoitoonpääsyä tulisi seurata systemaattisesti ja luotettavalla menetelmällä. Kaikille ammattiryhmille laskettavan T3-luvun (=kolmansien varattavissa olevien kiireettömien aikojen mediaani) avulla saadaan rikastettua avoHilmo-tiedonkeruuta, ja hoidon saatavuustietoja voidaan hyödyntää tietojohtamisen tarpeissa. Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa selvitetään ja valmistellaan T3-luvun keräämisen automatisointia ja systemaattista keräämistä kaikissa hyvinvointialueen sote-keskuksissa.

MIELENTERVEYSSTRATEGIA

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen linkittyy Keski-Suomessa kiinteästi jo meneillään olevaan palveluketjun kehittämistyöhön. Lisärahoituksella vahvistetaan edelleen varhaisen tuen mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsyä kaikissa ikäryhmissä esimerkiksi ensilinjan mielenterveys- ja päihdetyöntekijöiden toimintaa kehittämällä ja laajentamalla. Vaikuttavien menetelmien käyttöä yleisimpien mielenterveys- ja päihdehäiriöiden ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa hoidossa edistetään. Somaattisen hoidon, mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä sosiaalipalveluiden integraatiota vahvistetaan. Työntekijöitä rekrytoidaan suoraan organisaatioista jalkauttamaan menetelmiä ja toimimaan muutosagentteina sekä tukena uusissa toimintamalleissa.

OmaKS.fi:n mielenterveys- ja päihdetyön osaamista vahvistetaan ensilinjan mielenterveys- ja päihdesairaanhoidajalla ja psykologilla. Työparityöskentelyn avulla pyritään tunnistamaan palvelutarpeet ajoissa ja esimerkiksi lyhytterapian avulla auttamaan nopeasti äkillisissä tilanteissa.

Lisärahoituksen avulla suunnitellaan, kuvataan ja pilotoidaan kokemusasiantuntijan roolia mielenterveys- ja päihdepalveluissa vahvempana osana palvelurakennetta. Kokemusasiantuntija toimii esimerkiksi ammattilaisen työparina sekä osana organisaation kehittämistä.

PÄIHDEPALVELUIHIN PÄÄSYN PARANTAMINEN

Perustason ammattilaisten osaamista päihteiden käytön ja riippuvuuksien tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa vahvistetaan, rakenteista kirjaamista yhtenäistetään ja edistetään sekä Kotikonsti-menetelmän jalkauttamista jatketaan. Mielenterveys- ja päihdetyön yhteensovittamista sekä sosiaalityön roolia erityisesti päihdeasiakkaiden hoidossa ja palveluissa vahvistetaan.

KORONAPANDEMIAN AIHEUTTAMA TUEN TARVE:

Keski-Suomen täydennyshaussa hanketoiminnan pääpaino on palvelujen saatavuuden kehittämisessä ja parantamisessa. Kehittämistyötä tehdään kivijaloissa, vahvan moniammatillisen, segmentoinnin ja matalankynnyksen palveluiden kehittämisessä. Kehittämistyötä tehdään myös erittäin paljon digitaalisissa palveluissa, joka Keski-Suomessa tapahtuu hankkeessa synnytetyn Keski-Suomen Digitaalinen sosiaali- ja terveyskeskus OmaKS.fi palvelun laajentamisessa niin sisällöllisesti kuin myös alueellisesti. OmaKS.fi palveluun on luotu chatrobotti, Helpotti, jonka opettamista edelleen jatketaan ja jonka kyvykyys jo sinällään auttaa asukkaiden tiedon ja tuen tarpeen tyydyttämisessä, jopa ilman ammattilaiskontaktia. Koronapandemian tuen tarpeeseen vastataan näin konkreettisilla palveluilla digitaalisesti ja myös kivijalkatyön kehittämisessä.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuden rakentaminen OmaKS.fi palveluun on meneillään ja kokonaisuus julkistetaan alkuvuonna 2022. Julkistuksen jälkeen aloittaa myös matalankynnyksen chat-palvelu ”omaNanny” joka on uusi matalankynnyksen palvelukanava vanhemmuuden tukemisessa.

Lasten, nuorten ja perheiden osalta kiinnitetään erityistä huomiota koronapandemian aiheuttamiin tuen tarpeisiin. Vanhemmuuden tuen osalta vahvistetaan ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista puuttumista. Pääpaino on vanhemmuuden uupumuksen tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa sekä yhteisvanhemmuuden tukemisessa osana muuta perhekeskustoimintaa.

Nuorten osalta parannetaan mielenterveyden tuen saatavuutta lisäämällä mielenterveyden ja päihdetyön asiantuntijoita kentälle muiden perustason työntekijöiden, kuten oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstön, tueksi. Palkattavien työntekijöiden kautta vahvistetaan perustason työntekijöiden konsultaatiomahdollisuuksia sekä vahvistetaan työntekijöiden osaamista nuorten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Työntekijät tulevat vahvistamaan nuorten mielenterveys- ja päihdetyön koordinaatiota alueellisesti perustason ja erityistason sekä sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen ja nuorisotyön välillä.

MAKSUTON EHKÄISY

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa selvitetään alle 25-vuotiaiden maksuttoman ehkäisyn ja ammattilaisten seksuaali- ja lisääntymisterveyden osaamistarpeiden tilanne hyvinvointialueen kunnissa. Osaamisen vahvistamiseksi suunnitellaan tarvittava koulutus yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa. OmaKS.fi:ssä suunnitellaan ja pilotoidaan digitaalisia ohjausmenetelmiä ja nuorille suunnattua ehkäisy- ja seksuaalineuvonnan etävastaanottotoimintaa.

Keski-Suomen kuntien nykyinen maksuton ehkäisy kohdistuu muutamaa kuntaa lukuun ottamatta tällä hetkellä alle 20-vuotiaisiin, hankeaikana laajennus tapahtuu koko hyvinvointialueella porrastaen alle 22-vuotiaisiin. Arvioitu kulu välineistöön on 400 000 € vuosina 2022 ja 2023, lisääntyneeseen seksuaalineuvonnan tarpeeseen ja neuvonnan digitaaliseen toteuttamiseen 150 000 euroa hankekauden aikana.

SOSIAALIHUOLLON KEHITTÄMISOHJELMA

Keski-Suomen sosiaalihuollon kehittäminen kytkeytyy valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan, tehtyyn ja käynnissä olevaan alueelliseen kehittämistyöhön sekä uudistuvaan vammaislainsäädäntöön. Seuraavat kehittämisen pääteemat ovat kiinteä osa nykyisen hankkeen palveluiden saatavuus osiota niin digitaalisia palveluita (= OmaKS.fi palvelua) kuin myös kivijaloissa tapahtuvaa kehittämistyötä (tiimimallin moniammatillisuus ja kantatiimiasiakkaat ja segmentointi suuntimatyökalun avulla). Kehittämiskokonaisuudet hyötyvät myös tehdystä palveluketjutyöstä, jonka avulla integroituu käytännössä koko sote-palvelukokonaisuus

Aikuis- ja gerontologisen sosiaalityön saatavuuteen ja palveluketjuihin liittyvät pääteemat ovat:

- 1) rakenteellisen sosiaalityön mallin käyttöönottoaminen hyvinvointialueella
- 2) monialaisen tiimimallin kehittäminen,
- 3) asiakastyön menetelmien kehittäminen,
- 4) matalan kynnyksen palvelurakenne ja toimintakäytännöt
- 5) sosiaalista tukea ja kuntoutusta sekä paljon palveluja tarvitsevan asiakkaan palveluketjut sote-keskuksessa ja hyvinvointialueella.

Vammaistyön kehittämisen pääteemat ovat:

- 1) vammaisen asiakkaan palvelu- ja hoitoketjujen yhtenäistäminen peruspalveluja vahvistaen,

2) henkilökohtaisen avun kokonaisuus huomioiden HAVU-keskus (henkilökohtaisen avun keskus)

3) vammaisosaamisen saatavuus ja laatu sote-keskuksissa mukaan lukien erityisosaamisen, monialaisen osaamisen ja konsultaatioiden rakenteet.

Sosiaalihuollon kehittämisohjelman resurssointi on sosiaalityön osalta 1 projektipäällikkö ja 2 projektityöntekijää, vammaispalveluiden osalta 3 projektityöntekijää. Hanke tekee tiivistä yhteistyötä Keski-Suomen sosiaalialan kehittämiskeskus Kosken kanssa.

TOIMIVA KUNTOUTUS SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA

OmaKS.fi:ssä pilotoidaan etäfysio-, toiminta-, ravitsemus- ja puheterapiaa ja sujuvoitetaan palveluihin pääsyä niillä alueilla, joissa ammattilaisresurssia ei ole saatavilla. Ikääntyville pilotoidaan etäkuntoutusta ja OmaKS-fysioterapeutti voi olla apuna esimerkiksi kotihoidossa olevien kuntoutussuunnitelmien laatimisessa. OmaKS.fi:ssä hyödynnetään RAI-välineistöä hoito-, palvelu- ja kuntoutustarpeiden arvioinnissa.

Osana mielenterveys- ja päihdepalveluketjua on tavoitteena kehittää mielenterveyskuntoutujien psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä sosiaalisen kuntoutuksen yhteistyön toimintamalleja.

Arkeen Voimaa -toimintamalli

Lisärahoituksen avulla laajennetaan Arkeen Voimaa -toimintamalli koko maakuntaan. Tavoitteena on pitkäaikaissairaiden ja arjessa tukea tarvitsevien itsehoitotaitojen vahvistuminen sekä arkipärjäämisen ja elämänlaadun paraneminen.

Toimenpiteet:

1. Laajennetaan ja luodaan koko maakuntaan ja tulevalle hyvinvointialueelle Arkeen Voimaa – toimintamallin rakenteet.
2. Käynnistetään ensivaiheessa maakunnallisia etäryhmiä ja myöhemmin kohdennettuja kasvokkain kokoontuvia ryhmiä (kunta- tai seutukuntaakohtaisia).

Elämäntapaohjauksen syventävä koulutus

Tavoitteena on, että ammattilaisten elämäntapaohjausosaaminen erilaisten kohderyhmien tarpeiden huomioimiseksi vahvistuu.

Toimenpiteet:

1. Luodaan syventävä elämäntapaohjauksen verkkokoulutuskokonaisuus (2 op) yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin ja Jyväskylän kesäyliopiston kanssa.
2. Käynnistetään syventävä elämäntapaohjauksen verkkokoulutus maakunnan ja tulevan hyvinvointialueen ammattilaisille, jotka ovat suorittaneet KSSH:n elämäntapaohjauksen perusteet –verkkokurssin.

Toteutetaan ammattilaisten osaamisen itsearviointi ennen koulutusta ja sen jälkeen

Kuntoutuksen osioon palkataan kolme projektityöntekijää, joiden tehtävänä on kuvata hyvinvointialueen sote-ammattilaisten kanssa keskisuomalainen kuntoutuksen toimintamalli, maksimoida esim. fysioterapeuttien suoravastaanottojen käyttö sote-keskusten moniammatillisesti järjestetyissä vastaanottopalveluissa sekä syventää edelleen jo aloitettua elämäntapaohjauksen osaamista asiakastyössä. Lisäksi sosiaaliseen kuntoutuksen kokonaisuuteen palkataan yksi projektityöntekijäresurssi.

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

Vuoden 2022 aikana rakennetaan ikäihmisten palvelukokonaisuus OmaKS.fi palveluun. Kokonaisuuden julkistamisajankohta on syyskuu 2022. Tällöin OmaKS.fi sivustolta löytyy myös hyvinvointialueen laajuisesti ikäihmisten palvelut niin digitaalisena, kuin kivijaloista tuotettuna. Palvelukokonaisuuden työstämisen seurauksena hyvinvointialueen asukas saa samansisältöiset palvelut 1.1.2023 lähtien.

Ikäihmisten palveluiden koostamistyön johtamiseen alueen ammattilaisten muodostamassa verkostossa palkataan projektipäällikkö, joka toimii tiiviissä yhteistyössä myös kotiin annettavien palveluiden erillisrahoituksen hankkeen työntekijöiden kanssa. Projektipäällikkö vastaa hyvinvointialueen ikääntyneiden palveluiden kokonaiskehittämisen koordinoinnista. Erityiskohteena täydennyshaussa on ikäihmisten mt- ja päihdepalveluiden kehittäminen, jota toteutetaan mt- ja päihdepalvelun ketjutyön alla yhden projektityöntekijän vetämänä. Tavoitteena on vahvistaa ikääntyneiden mielenterveysoireiden ja riippuvuuksien varhaista tunnistamista, hoitoa sekä arjen tukea. Vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien käyttöä ikääntyneiden palveluissa edistetään.

FINGER-toimintamallin käyttöönotto

Lisärahoituksen avulla edistetään FINGER-toimintamallin toteutusta Keski-Suomessa, jotta ikääntyvien ja ikääntyneiden muisti-, sydän- ja verisuonisairauksia sekä kaatumisen riskitekijöitä tunnistetaan ja hallitaan nykyistä paremmin kognitiivisia taitoja tukevan ohjauksen, harjoittelun ja yhteisöllisen toiminnan avulla.

Toimenpiteet:

1. Muistisairauksien riskitestin systemaattinen käyttöönotto ja elämäntapojen puheeksi otto.
2. Elämäntapaohjauksen toimintamallien kehittäminen ja pilotoiminen toimintakyvyltään, riskiprofiililtaan ja digivalmiuksiltaan eritasoisille ikääntyville FINGER-toimintamallia soveltaen.
3. Yhteisen ohjausaineiston kokoaminen ja verkkoaineiston tuottaminen.
4. Ikääntyvien maakunnallisen elämäntapaohjauksen polun kuvaaminen.
5. Palveluiden, työntekijöiden ja vertaisohjaajien yhteistyön vahvistaminen kunnan, järjestö- ja yhdistystoiminnan sekä hyvinvointialueen kesken.
6. Työntekijöiden ja toimijoiden perehdyttäminen FINGER-toimintamalliin, kehitettävien toimintamallien tietosisältöön ja toteutukseen.
7. Asiantuntijapalveluiden saatavuuden varmistaminen myös pienille paikkakunnille.